

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Igora Burgera a sudcov JUDr. Milana Lipovského a JUDr. Jany Serbovej na neverejnom zasadnutí konanom dňa 16. mája 2012 v trestnej veci obvineného **MUDr. M. Š. pre prečin usmrtenia** podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. vedenej na Okresnom súde Topoľčany pod sp. zn. 2T 33/2010, o dovolaní, ktoré podal obvinený MUDr. M. Š., zastúpený obhajcom JUDr. O. Š., advokátom v Bratislave, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 26. októbra 2011, sp. zn. 1To 41/2011, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 382 písm. c/ Tr. por. dovolanie obvineného MUDr. M. Š. **sa o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e

Rozsudkom Okresného súdu Topoľčany z 26. apríla 2011, sp. zn. 2T 33/2010, bol obvinený MUDr. M. Š. uznaný za vinného z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. na tom skutkovom základe, že

dňa 21. apríla 2006 v čase asi o 05.47 hod. v obci N. ako lekár ústavnej pohotovostnej služby na stanici rýchlej lekárskej pomoci pri poskytovaní ošetrovania L. H., napriek jeho zdravotnému stavu nerozhodol o jeho hospitalizácii v nemocnici, i keď tento utrpel pomliaždenie mozgu a vnútrolebečné krvácanie pri zlomenine kosti lebečnej klenby, takéto zranenia u neho nediagnosticskoval, zabezpečil len jeho prevoz do miesta trvalého bydliska, do rodinného domu Ul. Š. , pretože L. H. javil príznaky požitia alkoholu, pričom však následne, uvedeného dňa v čase asi od 08.30 do 09.00 hod. L. H. zomrel v dôsledku utrpeného zranenia lebky.

Z znaleckého posudku Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Lekárska fakulta vyplýva, že včasná hospitalizácia L. H., s urgentným chirurgickým zákrokom mohla zachrániť jeho život.

Za to bol obvinenému MUDr. M. Š. podľa § 149 ods. 2 Tr. zák. pri zistenej poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. j/ Tr. zák., nezistenej priťažujúcej okolnosti, postupom podľa § 38 ods. 2, ods. 3 Tr. zák. uložený trest odňatia slobody vo výmere dva roky. Podľa § 49 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. mu súd výkon tohto trestu podmienene odložil a podľa § 50 ods. 1 Tr. zák. mu určil skúšobnú dobu na tri roky.

Podľa § 61 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. mu uložil aj trest zákazu činnosti vykonávať lekársku prax na dvanásť mesiacov.

Podľa § 288 ods. 1 Tr. por. poškodené strany – L. H., nar. X.. a V., odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Proti tomuto rozsudku podal obvinený MUDr. Š. odvolanie do výroku o vine, treste a náhrade škody. Okresná prokurátorka podala odvolanie proti výroku o treste zákazu činnosti, ktorý sa podľa jej názoru mal vzťahovať len na výkon ústavnej pohotovostnej služby na stanici rýchlej zdravotnej pomoci.

Krajský súd v Nitre na základe týchto odvolaní rozsudkom z 26. októbra 2011, sp. zn. 1To 41/2011, rozhodol podľa § 321 ods. 1 písm. b/, písm. c/, ods. 3 Tr. por. tak, že napadnutý rozsudok zrušil.

Podľa § 322 ods. 3 Tr. por. obvineného MUDr. M. Š. uznal za vinného z prečinu usmrtenia podľa § 149 ods. 1, ods. 2 písm. a/ Tr. zák. s poukazom na ustanovenie § 138 písm. h/ Tr. zák. na tom skutkovom základe, že

dňa 21. apríla 2006 v čase o 05.47 hod. v obci N., ako lekár ústavnej pohotovostnej služby na stanici rýchlej lekárskej pomoci, pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti L. H. nerozhodol o jeho hospitalizácii v nemocnici, napriek zisteniu, že tento vykazuje znaky ťažkej intoxikácie alkoholom prejavujúci sa u neho bezvedomím, neprítomnosťou verbálneho

kontaktnu a neprítomnosťou cieľových reakcií, ale zabezpečil len jeho prevoz do miesta trvalého bydliska, do rodinného domu Ul. Š. , kde tento uvedeného dňa v čase asi o 08.30 hod. do 09.00 hod. zomrel. Príčinou smrti bolo pomliaždenie mozgu a vnútrolebečné krvácanie pri zlomenine kosti lebečnej klenby, ktoré zranenia boli zistené pitvou, pričom včasná hospitalizácia L. H. s urgentným chirurgickým zákrokom mohla zachrániť jeho život.

Podľa § 149 ods. 2 Tr. zák., pri zistenej poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. j/ Tr. zák., nezistenej prítťažujúcej okolnosti, postupom podľa § 38 ods. 2, ods. 3 Tr. zák. krajský súd uložil obvinenému MUDr. M. Š. trest odňatia slobody vo výmere dva roky. Podľa § 49 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. mu výkon tohto trestu podmienene odložil a podľa § 50 ods. 1 Tr. zák. mu určil skúšobnú dobu na jeden rok.

Podľa § 61 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. mu uložil trest zákazu činnosti vykonávať ústavnú pohotovostnú službu na stanici rýchlej zdravotnej pomoci na jeden rok.

Podľa § 288 ods. 1 Tr. por. poškodenú L. H., nar. X. a V., odkázal s nárokom na náhradu škody na občianske súdne konanie.

Prostredníctvom obhajcu podal obvinený MUDr. Š. proti uvedenému rozsudku Krajského súdu v Nitre dovolanie z dôvodu uvedeného v ustanovení § 371 ods. 1 písm. g/ a písm. i/ Tr. por. Konkrétne, že dovolaním napadnuté rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom a na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku, ako aj na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia (§ 9 zák. č. 382/2004 Z.z.). Tým, podľa názoru obvineného, bol porušený zákon v ustanovení § 321 Tr. por. v jeho neprospech.

Za nezákonný dôkaz považuje obvinený MUDr. Š. znalecký posudok č. 41/2007 znaleckého ústavu Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach – Lekárskej fakulty, o ktorom obvinený tvrdí, že bol vypracovaný ústavom, ktorý nebol oprávnený vykonávať znaleckú činnosť. V tejto súvislosti poukázal na ustanovenie § 9 zákona č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý výkon tejto činnosti podmieňuje uzatvorením poistenia zodpovednosti za škodu. Z informácie vyžiadanej od Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky vyplýva, že uvedený znalecký ústav mal

poistenie zodpovednosti za škodu, ktorá môže vzniknúť v súvislosti s výkonom znaleckej činnosti uzatvorenú od 14. júla 2006 do 13. júla 2007.

Vzhľadom na to, že ku dňu 30. apríla 2009, t.j. ku dňu vypracovania znaleckého posudku nemala Lekárska fakulta UPJŠ v Košiciach platne uzatvorené poistenie uvedenej zodpovednosti, nebola v tom čase podľa obvineného oprávnená na výkon znaleckej činnosti.

Obvinený nesúhlasí s názorom odvolacieho súdu, že v čase, keď bol znalecký ústav pribratý do konania na vypracovanie znaleckého posudku, mal poistenie zaplatené a následné nepokračovanie v poistení nebránilo dokončeniu znaleckého posudku.

Na podporu svojho tvrdenia obvinený poukázal na ustanovenie § 8 ods. 1 zákona č. 382/2004 Z.z., podľa ktorého okrem iných zákonných dôvodov na vyčiarknutie znalca zo zoznamu je skutočnosť, že poistenie zodpovednosti za škodu pri výkone činnosti zaniklo a nebolo obnovené do troch mesiacov, alebo znalec vykonával činnosť bez poistenia zodpovednosti za škodu pri výkone činnosti. Zdôraznil, že žiadne poisťovňa by neplnila pri vzniku zodpovednosti za škodu spôsobenú v čase, keď už znalec nemal uzatvorenú poisťovňu zmluvu a nemal uhradené poistenie.

Rovnako obvinený neakceptuje ani záver odvolacieho súdu, že osoby vypovedajúce na hlavnom pojednávaní boli súdom poučené ako znalci a riadne vypočuté. Tieto osoby neboli ustanovené ako znalci, ale ako uvádza obvinený, „vypovedali za znalecký ústav, a tak boli súdom poučené.“

Tiež nesúhlasí so záverom znalcov, že bolo chybou, keď upustil od hospitalizácie pacienta, teda že postupoval „non lege aertis“. Aj keby obvinený pripustil, že mal rozhodnúť o hospitalizácii pacienta, táto údajná chyba v stanovení diagnózy nebola dôsledkom závažného porušenia postupov pri jej určovaní, a preto sa nemôže považovať za postup „non lege artis“.

Nestotožňuje sa ani s veľmi širokým chápaním pojmu „bezvedomie“ prezentovaný znalcami aj ako stav, pri ktorom pacient nezrozumiteľne čiastočne komunikuje, teda stav pri vysokom stupni opitosti bežný.

Orgány činné v trestnom konaní ale ani súd, nevykonali obvineným navrhovaný dôkaz, vyžiadanie stanoviska Nemocnice Topoľčany, n.o. k tomu, či pred 21. aprílom 2006 bola nemocnicou vydaná smernica, pokyn alebo poučenie pre službu RZP alebo RLP ako postupovať vo vzťahu k osobám – pacientom pod vplyvom alkoholu.

Obvinený MUDr. Š. ďalej uviedol, že odvolací súd na rozdiel od súdu prvostupňového mu nekládol za vinu nenariadenie hospitalizácie poškodeného z dôvodu zlomeniny kosti lebečnej, ktoré pri vyšetrení zistiť nemohol, ale jeho vinu ustálil v potrebe hospitalizácie z dôvodu intoxikácie alkoholom.

Odvolací súd dva rozličné momenty poskytovanie zdravotnej starostlivosti spája do jedného následku, pričom konanie obvineného vo vzťahu k zraneniam hlavy ako bezprostrednej príčiny smrti hodnotí „lege artis“ a jeho konanie pri poskytovaní zdravotnej starostlivosti vo vzťahu k intoxikácii alkoholom ako postup „non lege artis“.

Podľa názoru obvineného súd neprípustným spôsobom následok smrti z dôvodu pomliaždenia mozgu a vnútrolebečné krvácanie pri zlomenine kosti lebečnej klenby pripisuje konaniu, ktoré s týmto následkom nesúvisí. Obvinený v tejto súvislosti namieta, že nemohol predvídať spôsobenie smrti L. H. v dôsledku zlomeniny lebky, nenariadením jeho hospitalizácie pre opilosť. Preto nie je možné tvrdiť, že príčinná súvislosť medzi konaním a následkom smrti, ktorej bezprostrednou príčinou bola zlomenina kosti lebečnej klenby je pokrytá zavinením obvineného.

Za neprijateľný považuje záver, podľa ktorého by mal lekár niesť trestnoprávnu zodpovednosť za smrť pacienta v prípade, ak tento zomrel na následky choroby alebo zranenia, ktoré lekár so zreteľom na svoju odbornosť, ale aj objektívne skutkové okolnosti zistiť nemohol. Pritom táto zodpovednosť sa vyvodzuje len z fikcie, že v prípade prijatia pacienta do nemocnice, by bolo možné vo všeobecnosti predpokladať, že by sa u neho mohla diagnostikovať a prípadne vyliečiť príčina smrti.

Obvinený MUDr. Š. tiež poukázal na záver znalcov vychádzajúci z pitevného nálezu, podľa ktorého nebolo možné vylúčiť následok smrti L. H. aj pri následnom správnom

liečebnom postupe (hospitalizácie a urgentnom chirurgickom zákroku – odstránení krvného výronu pod tvrdú plenu mozgu a ošetrení pomliaždenej časti ľavého čelového laloka mozgu). Na hlavnom pojednávaní to potvrdil aj znalec doc. MUDr. F., PhD., ktorý uviedol, že vzhľadom na diagnózu by včasná hospitalizácia poškodeného na 95 % nezabránila následku smrti.

Z ďalších výpovedí znalcov vyplýva, že v prípade prevozu pacienta do nemocnice, by mu pravdepodobne nebolo vykonané RTG, resp. CT lebky okamžite, lebo na to nebol priamy dôvod. Zistiť poranenie hlavy nebolo bežnými metódami možné. Pacient by bol daný na pozorovanie, ktoré by trvalo najmenej dve hodiny a až na základe ďalších príznakov by sa vykonalo RTG, resp. CT mozgu. S ohľadom na časový priebeh udalostí však v lehote dvoch hodín už pacient zomrel. Úplné odvrátenie ohrozenia života poškodeného H. si vyžadovalo neurochirurgickú operáciu, pričom nemocnica Topoľčany, n.o. nemá neurochirurgické oddelenie a neurochirurgické výkony nerobí. Presun do inej vhodnej nemocnice vyžadujúci si ďalší čas, by pacient s určitosťou neprežil.

Znenie formulácie skutkového výroku dovolaním napadnutého rozsudku „pričom včasná hospitalizácie L. H. s urgentným chirurgickým zákrokom mohla zachrániť život“, preukazuje, podľa názoru obvineného, že samotný súd má pochybnosť o možnosti, že by následok nenastal.

Súd vychádzal výlučne z predpokladu možnosti záchrany života H. napriek tomu, že znalec takúto možnosť stanovil na 5 %.

Obvinený MUDr. Š. vyslovil presvedčenie, že v prípravnom konaní, rovnako ani na hlavnom pojednávaní sa nevenovala pozornosť rozhodujúcej skutočnosti, konkrétne či by vôbec bolo možné zachrániť poškodenému H. život v podmienkach Nemocnice Topoľčany. Pretože nie je možné spoľahlivo a jednoznačne vylúčiť možnosť, že ani pri celkom bezchybnom postupe lekárov by smrť nenastala, mal súd, podľa názoru obvineného, v súlade so zásadou „v pochybnostiach v prospech obvineného“ vychádzať z možnosti pre obvineného najpriaznivejšej a v zmysle § 285 písm. b/ a písm. c/ Tr. por. ho spod obžaloby oslobodiť.

Žiada preto, vzhľadom na rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré je založené na nezákonne vykonaných dôkazoch a nesprávnom právnom posúdení skutku, aby dovolací súd po vyslovení porušenia zákona zrušil rozsudok Krajského súdu v Nitre z 26. októbra 2011, sp. zn. 1To 41/2011, a tomuto súdu prikázal vec v potrebnom rozsahu znovu prerokovať a rozhodnúť.

Prokurátora Okresnej prokuratúry Topoľčany vychádzajúc z obsahu dovolania konštatuje, že bolo podané z dôvodu nesprávneho hodnotenia dôkazov súdmi, čo ale nezodpovedá ustanoveniu § 371 ods. 1 písm. g/ ani písm. i/ Tr. por., pretože dovolací súd nemôže skúmať a meniť správnosť a úplnosť zisteného skutku.

Preto navrhla dovolanie obvineného MUDr. Š. podľa § 382 písm. c/ Tr. por. odmietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 377 Tr. por.), na základe podaného dovolania zistil, že dovolanie je prípustné (§ 368 ods. 1 Tr. por.), bolo podané osobou oprávnenou (§ 369 ods. 2 písm. b/ Tr. por.), za splnenia ustanovenia § 373 Tr. por., v zákonnej lehote a mieste, kde možno tento mimoriadny opravný prostriedok podať (§ 370 ods. 1, ods. 3 Tr. por.). Súčasne ale zistil, že podané dovolanie je potrebné odmietnuť na neverejnom zasadnutí podľa § 382 písm. c/ Tr. por., lebo je zrejmé, že nie sú splnené dôvody dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g/ a písm. i/ Tr. por.

Podľa § 371 ods. 1 písm. g/ Tr. por. dovolanie možno podať, ak rozhodnutie je založené na dôkazoch, ktoré neboli súdom vykonané zákonným spôsobom.

Túto námietku, ako vyplýva z odôvodnenia rozsudku krajského súdu, uplatnil obvinený MUDr. Š. už v odvolacom konaní. Odvolací súd sa uvedenou námietkou vzťahujúcou sa k znaleckému posudku Znaleckého ústavu Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, Lekárskej fakulty náležitým spôsobom zaoberal. S jeho závermi uvedenými na strane 7 a 8 napadnutého rozsudku sa dovolací súd stotožňuje. Ustanovenie § 8 ods. 1 zák. č. 382/2004 Z.z., na ktoré poukazuje obvinený MUDr. Š., spájajúce zánik poistenia zodpovedností za škodu pri výkone znaleckej činnosti s rozhodnutím o vyčiarknutí zo zoznamu ani v čase podávania posudku voči tomuto ústavu zo strany Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky uplatnené nebolo. V súvislosti s touto námietkou obvineného je potrebné poukázať aj na zákonnú možnosť pribratia znalca (znaleckého ústavu) do konania ad hoc bez toho, aby sa podanie posudku podmieňovalo poistením zodpovednosti, a tým stanovovala zákonnosť jeho podania. Z rozhodnutia odvolacieho súdu je zrejmé, že tento sa zákonu zodpovedajúcim spôsobom vyrovnal tiež s námietkou obvineného k poučeniu osôb, ktoré vypracovali znalecký posudok Ústavu.

V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 371 ods. 1 písm. i/ Tr. por. je potrebné uviesť, že z tohto dôvodu je možno podať dovolanie, ak rozhodnutie je založené na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, správnosť a úplnosť zisteného skutku však dovolací súd nemôže skúmať a meniť.

Z tejto dikcie písmena i/ vyplýva, že dovolací súd je zisteným skutkovým stavom, ktorý ustálil súd prvého i druhého stupňa viazaný. Samozrejme za predpokladu, že skutková veta obsiahnutá vo výrokovej časti rozsudku obsahuje vyjadrenia všetkých skutkových okolností, ktoré vyžaduje použitá právna kvalifikácia skutku: Inými slovami tento dovolací dôvod sa týka nesprávnej aplikácie zákonných znakov skutkovej podstaty trestného činu na zistený skutok. Námietka nesprávnosti skutkových zistení, prípadne nesúhlas s tým, ako súd hodnotil vykonané dôkazy, preto nemôže zakladať dovolací dôvod podľa už uvedeného písmena i/ § 371 Tr. por.

Z hľadiska namietaného právneho posúdenia skutkových záverov je potrebné uviesť nasledovné:

Prečin usmrtenia podľa § 149 Tr. zák. predpokladá nedbanlivostné zavinenie vo vzťahu k smrteľnému následku, či už vo forme vedomej alebo nevedomej nedbanlivosti. Tak okresný ako ani krajský súd ustálenú nedbanlivostnú formu zavinenia vo svojich rozhodnutiach bližšie nešpecifikovali. Skutkové zistenia prvostupňového súdu vyjadrené v skutkovej vete rozsudku (zatiaľ sa nedotýkame je úpravy v rozsudku odvolacieho súdu) pri konštatovanej príčinnej súvislosti medzi konaním obvineného a smrťou poškodeného zodpovedajú zavineniu vo forme vedomej nedbanlivosti podľa § 16 písm. a/ Tr. zák. Pri tejto forme zavinenia páchatel' vedel, že môže spôsobom uvedeným v Trestnom zákone porušiť,

alebo ohroziť záujem chránený týmto zákonom, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že také porušenie alebo ohrozenie nespôsobí.

Pri posudzovaní „primeranosti dôvodov“ treba vychádzať z tých, z ktorých páchatel' spoliehal, že nespôsobí porušenie chráneného záujmu za stavu, ako sa javil páchatel'ovi z jeho znalosti, skúsenosti. Pokiaľ ale ide o posúdenie významu postrehnutých skutočností, či z nich plynú „primerané dôvody“, že následok nenastane, je nutné vychádzať z priemerného úsudku nezúčastneného pozorovateľa.

V danom prípade postrehnutými skutočnosťami sú tie, ktoré tvoria obsah „lekárskeho záznamu“ (poškodený neotváral oči, nebol s ním žiaden verbálny kontakt, nemal žiadnu motoriku), ale i charakter terénu pred obchodom, kde poškodený ležal a príznaky výrazného požitia alkoholu. (Príznaky postrehnuteľné aj nezúčastnenému pozorovateľovi).

„Spracovanie“ týchto informácií obvineným cez „filter“ jeho odborných medicínskych znalostí vyústilo do záveru, že primeraným opatrením bude odvoz poškodeného domov, vzhľadom na zistenú opilstosť.

Práve odborné znalosti obvineného MUDr. Š. mali tohto viesť k záveru, že poškodeného je potrebné dopraviť do nemocnice.

Stav, v ktorom sa poškodený nachádzal, nie je príznačný len pre intoxikáciu alkoholom, ale (tiež vzhľadom na charakter terénu a dôvodný predpoklad pádov v stave opilstosti) aj pre zlomeniny kosti lebky. Tento poznatok je dostupný i v populárno-náučnej literatúre typu „Lekár v rodine“ prístupnej širokej verejnosti. O tom viac v literatúre odbornej. v konečnom dôsledku to potvrdzujú aj závery znaleckého posudku.

I za okolností, že by sa tieto možné diagnózy prekrývali, z hľadiska právneho, vedomosť lekára mala zahŕňať jeho predstavu o rozvinutí sa príčinného vzťahu k závažnejšej z nich až do možnosti smrteľného následku a z toho plynúci záver o nutnej hospitalizácii. Konanie obvineného má povahu porušenia dôležitej povinnosti plynúcej z jeho zamestnania.

Úvahy obvineného obsiahnuté v dovolaní, týkajúce sa či už percentuálneho vyčíslenia šancí na prežitie poškodeného spojené s úvahami o prístrojovej vybavenosti najbližšej nemocnice na neurochirurgickú operáciu, prípadne o absencii predpisu upravujúceho postup pri opitých ošetrovaných, nie sú právne relevantné pre právne hodnotenie konania obvineného, pokiaľ poškodený práve rozhodnutím obvineného nebol hospitalizovaný a následne podrobený ďalším medicínskym úkonom.

Za týchto okolností úprava skutkovej vety rozsudku krajským súdom nebola dôvodná. V konečnom dôsledku ale aj po tejto úprave bola zachovaná totožnosť skutku ako aj pôvodná právne kvalifikácia konania obvineného MUDr. Š..

Pretože v posudzovanej veci neboli splnené podmienky dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. g/, písm. i/ Tr. por., Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie odmietol tak, ako je to vo výroku tohto rozhodnutia uvedené, t.j. bez preskúmania veci, na neverejnom zasadnutí.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je sťažnosť prípustná.

V Bratislave 16. mája 2012

JUDr. Igor B u r g e r , v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Anna Halászová